

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้บิดามารดานิยมส่งบุตรธิดาเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลกันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากหลายคนได้เห็นความสำคัญของการศึกษาในระยะเริ่มต้นของชีวิตว่าเป็นพื้นฐานของการเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก และเนื่องจากบิดามารดาส่วนมากต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ทำให้เด็กขาดผู้ดูแลที่ดี ดังนั้น การนำเด็กก่อนวัยเรียนเข้าโรงเรียนอนุบาล จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบิดามารดา

การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลนั้นเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมในด้านต่าง ๆ จากแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 3 ระบบการศึกษา ข้อ 30 ระบุว่า "การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการศึกษาต่อไป" (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 10)

ความพร้อม คือ สภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผล (พรณี ฐุฑย์ 2522 : 25) ความพร้อมทางการเรียนในวัยเด็กมีองค์ประกอบ คือ

1. ความพร้อมทางกาย คือ มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถใช้วัยวะต่าง ๆ ได้ เช่น การมองเห็น ได้ยิน และการพูด ตลอดจนความสามารถในการใช้วัยวะส่วนต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันอย่างเต็มที่

2. ความพร้อมทางอารมณ์ ได้แก่ การมีความมั่นคงด้านอารมณ์ ไม่โกรธง่ายจนเกินไป สามารถเลือกสิ่งที่ตรงกับความต้องการของตัวเองได้ มีความอดทนสามารถเล่นกับคนอื่นได้ โดยไม่มีความขัดแย้งทางจิตใจเป็นประจำ

3. ความพร้อมทางสังคม คือ สามารถช่วยตัวเองได้ หูกลัคลอง สามารถบอกความต้องการของตนได้ถูกต้อง และสามารถหึ่งแล้วจับใจความสำคัญได้ ปฏิบัติตามได้ สามารถทำกิจกรรมเป็นกลุ่มได้

4. ความพร้อมทางสติปัญญา ได้แก่ การรู้จักสังเกต และซักถาม สนใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว สามารถสังเกตอย่างมีเหตุผลและเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด นอกจากนี้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในเวลาอันสั้นโดยไม่เบื่อหน่าย หรือเหน็ดเหนื่อยเกินไป (ศรียา และประภัสสร นิยมธรรม 2520 : 77 - 79)

เพื่อให้เด็กได้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวแล้ว โรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้วางแผนในการจัดประสบการณ์แก่เด็ก เพื่อให้เกิดความพร้อม โดยแบ่งเป็น เตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย เตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์ เตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ เตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2522 : 5 - 108). ผู้วิจัยสนใจอย่างมากในการเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทยหรือการเตรียมความพร้อมทางภาษา เพราะการเตรียมความพร้อมด้านนี้จะเป็นพื้นฐานทำให้เด็กมีความพร้อมทางด้านอื่น ๆ ไปด้วย

การเตรียมความพร้อมทางภาษานั้น ครูจะจัดกิจกรรมเพิ่มพูนประสบการณ์ และความงอกงามทางภาษาให้แก่เด็กอนุบาล พฤติกรรมของครูย่อมมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก ดังที่ น้า-ทรัพย์ จันทระหอม (2505 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า "ถ้าเด็กเรียนรู้ดีพอใจสบายอารมณ์ในการกระทำหรือพฤติกรรมที่ครูแสดงต่อตนและเพื่อน การกระทำของครูนั้นจะช่วยสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ส่งเสริมให้นักเรียนอยากมาโรงเรียน สนใจต่อการเรียน ตลอดจนปลูกฝังทัศนคติที่ดี" ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคิดว่าคุณลักษณะและพฤติกรรมของครูนั้นมีส่งเสริมสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งมีผลทำให้การเรียนการสอน การอบรมดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ และคิดว่าควรจะได้ศึกษาพฤติกรรมของครูในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กอนุบาลด้วย

อนึ่ง จุดประสงค์ของการจัดประสบการณ์ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 นั้น มีความแตกต่างกันดังนี้

จุดประสงค์การเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ได้แก่

1. ฟังคำพูด คำสั่ง เข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
2. ใช้คำพูด สื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้
3. มีมารยาทที่ดีในการพูด และการฟัง

4. เด็กเคลื่อนไหวร่างกายจากซ้ายไปขวา และแยกสิ่งของที่แตกต่างกันได้
5. บังคับประสาท มือ หู ตา ให้สัมพันธ์กันได้

จุดประสงค์การเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ได้แก่

1. ฟังเรื่องราวได้เข้าใจ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้
2. เล่าเรื่องราวจากประสบการณ์ของเด็กเองได้
3. พูดได้ชัดเจน และใช้ภาษาที่สุภาพได้
4. เด็กมีความพร้อมที่จะอ่าน
5. จับดินสอเขียนเส้น และรูปภาพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ กรม

สวนดุสิตศึกษา 2522 : 6, 55)

จะเห็นได้ว่าในชั้นอนุบาลปีที่ 2 เน้นการเตรียมความพร้อมทางการอ่าน และการเขียนมากกว่าในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ซึ่งตรงกับที่ กิติยวดี บุญชื้อ (2520 : 78 - 79) ได้กล่าวไว้ว่า "การจัดประสบการณ์ในชั้นแรก ๆ นั้น น่าจะเน้นการฟังและการพูด เมื่อเด็กจะเริ่มเข้าโรงเรียน จึงเน้นการอ่านและการเขียน" ดังนั้นพฤติกรรมการสอนของครูในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กอนุบาลนั้น ย่อมจะต้องแตกต่างกันไปด้วย จึงควรที่จะศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนจริงของครูที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 ว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการจัดประสบการณ์ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กอนุบาลดังกล่าวแล้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูอนุบาล ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาล ของสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูอนุบาล ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2

สมมติฐานของการวิจัย

พฤติกรรมการสอนของครูอนุบาลในการเตรียมความพร้อมทางภาษา ให้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. การวิจัยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับ การเตรียมความพร้อมทางภาษา พฤติกรรมการสอนของครู และการสร้างแบบสังเกต
2. การสร้างเครื่องมือ
 - 2.1 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูอนุบาล ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็ก ซึ่งเป็นแบบรายการสำรวจ (Checklist) ว่าครูปฏิบัติหรือไม่ แบ่งเป็น 4 ข้อใหญ่ 39 ข้อย่อย
 - 2.2 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนที่สร้างขึ้นไปสังเกตการสอนของครูอนุบาล ขณะเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กในห้องเรียน โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ เพื่อตรวจสอบดูว่าแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนนี้ครอบคลุมพฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้นในชั้นหรือไม่ แล้วปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตให้ครอบคลุมพฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้น
 - 2.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนที่ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ด้านการเตรียมความพร้อมทางภาษา จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนให้ สามารถวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กอนุบาลหรือไม่
 - 2.4 หาความเที่ยงของการสังเกตของผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยโดยทำความเข้าใจ รายละเอียดของพฤติกรรมการสอนให้ตรงกัน แล้วนำไปทดลองสังเกตการสอนของครู 1 คน

จำนวน 2 ครั้ง ขณะเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่ตัวอย่างประชากร แล้วบันทึกการสังเกต และนำข้อมูลที่ได้อมาหาค่าความเที่ยงของการสังเกต ตามสูตรของสกอต (Scott) (เชิดศักดิ์ โสวาสินธุ์ 2522 : 85)

3. ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรเป็นครูในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร 4 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลสามเสน โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง และโรงเรียนอนุบาลหิมูลเวฬุ โดยการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้ครูชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนละ 3 คน ครูชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนละ 3 คน รวมตัวอย่างประชากร 24 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนการเตรียมความพร้อมทางภาษาไปสังเกตการสอนของตัวอย่างประชากรทั้ง 24 คน คนละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 - 2 คาบ ทั้งนี้ไม่มีการพำความคุ้นเคยกับครูและนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยต้องเข้าไปอยู่ในชั้นเรียนก่อนการสังเกตจริง การบันทึกพฤติกรรมสอนนั้น ผู้วิจัยบันทึกพฤติกรรมอย่างเดียวกันเพียงครั้งเดียวเท่านั้น และในขณะที่สังเกตพฤติกรรมการสอน ผู้วิจัยบันทึกเสียงการสอนแต่ละครั้งไว้ด้วย เพื่อนำมาตรวจสอบอีกครั้งในวันเดียวกัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 5.1 จำนวนหาค่าร้อยละของพฤติกรรมการสอนในแต่ละขอ
- 5.2 จำนวนหาค่าร้อยละของพฤติกรรมการสอนแต่ละขอ ในแต่ละระดับชั้น
- 5.3 เปรียบเทียบพฤติกรรมสอนของครูอนุบาลที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยทดสอบค่า ไคสแควร์ (χ^2)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนการเตรียมความพร้อมทางภาษา สามารถวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย สังเกตและบันทึกพฤติกรรมได้เที่ยง
3. ความถี่ของพฤติกรรมสอนที่เกิดขึ้นซ้ำกันในการสังเกตครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้บันทึก

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. พฤติกรรมการสอน หมายถึง การแสดงออก การปฏิบัติของครู และนักเรียน ในระหว่างดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุถึงความมุ่งหมายในการสอน โดยมุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมการสอน การเตรียมความพร้อมทางภาษาไทย ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2
2. พฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้นมาก หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีครูจำนวนมากแสดงออก หรือปฏิบัติในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยไปสังเกต
3. พฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้นน้อย หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีครูจำนวนน้อยแสดงออก หรือปฏิบัติในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยไปสังเกต
4. ความพร้อมทางภาษา หมายถึง สภาวะที่เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้อย่างบังเกิดผล กล่าวคือ เด็กควรมีความสามารถดังต่อไปนี้
 - 4.1 การฟัง
 - 4.1.1 ฟังคำพูด คำสั่ง เข้าใจ และปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
 - 4.1.2 ฟังเรื่องราวได้เข้าใจ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้
 - 4.1.3 มีมารยาทที่ดีในการฟัง
 - 4.2 การพูด
 - 4.2.1 ใช้คำพูดสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้
 - 4.2.2 เล่าเรื่องราวจากประสบการณ์ของเด็กเองได้
 - 4.2.3 มีมารยาทที่ดีในการพูด
 - 4.3 การอ่าน
 - 4.3.1 เด็กเคลื่อนสายตาจากซ้ายไปขวา และแยกสิ่งที่แตกต่างกันได้
 - 4.3.2 เด็กมีความจำ และพร้อมที่จะอ่าน
 - 4.4 การเขียน
 - 4.4.1 บังคับประสาทมือ หู ตา ให้สัมพันธ์กันได้
 - 4.4.2 จับดินสอ เขียนเส้นหรือรูปภาพได้

ความจำกัดของการวิจัย

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เป็นตัวอย่าง
ประชากร ซึ่งมีชั้นเรียนอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ชั้นละ 3 ห้องเรียน มีจำนวนจำกัดเพียง 4
โรงเรียน เท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบพฤติกรรมการสอนของครู ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กเรียน
อนุบาล เพื่อจะได้นำผลมาปรับปรุง และสร้างแนวการจัดประสบการณ์การเตรียมความพร้อม
ทางภาษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และโรงเรียน
อาเนลอื่น ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย